

Uitbreiding 220kV-station Oudehaske

Landschapsplan

Uitbreiding 220kV-station Oudehaske Landschapsplan

Titel:
Landschapsplan uitbreiding hoogspanningsstation Oudehaske

Opdrachtgever:
TenneT TSO B.V.

Auteurs
Jhon van Veelen, landschapsarchitect
Jobert Rijdsdijk, Edith Dorsman - ecoloog Royal Haskoning DHV

Beoordelaar TenneT:
Richard Jansen

Projectnummer:
083138

Datum: 20171210

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Doel	4
1.2	Leeswijzer	4
2.	Huidige situatie	5
2.1	Locatie	5
2.2	Biotische aspecten	6
2.3	Abiotische aspecten	7
3.	Landschapsplan	8
3.1	Waterhuishouding	10
3.2	Kruiden- en faunarijk grasland	10
3.3	Zoete plas	10
3.4	Moeras	12
3.5	Houtsingel	12
4.	Referenties:	13

I. Inleiding

In Nederland worden steeds meer windparken en zonneparken voor de opwekking van duurzame energie aangelegd. Om klaar te zijn voor een toekomst met meer duurzame energie en de leveringszekerheid nu en in de toekomst te kunnen blijven garanderen moet het hoogspanningsnet worden aangepast. Nabij de Afsluitdijk wordt het Windpark Fryslân gerealiseerd en belangrijke aanpassingen in dit kader vormt een uitbreiding van hoogspanningsstation Oudehaske. Liandon verzorgt deze uitbreiding in de praktijk. In 2017 is een quickscan flora en fauna uitgevoerd om de mogelijke effecten op beschermde natuurwaarden in kaart te brengen.

TenneT wil niet enkel handelen conform de Wet natuurbescherming, maar wil ook maatregelen treffen om de uitbreiding duurzamer te maken en de uitbreiding landschappelijk goed in te passen. Onderdeel van het pakket aan duurzame maatregelen is het realiseren van een waterbergingsgebied en het ontwikkelen van natuur. Deze maatregelen zijn vastgelegd in dit landschapsplan dat in opdracht van TenneT wordt opgesteld.

I.1 Doel

In deze rapportage wordt een beeld geschetst van de abiotische en biotische aspecten van het plangebied. Deze aspecten bepalen welke natuurbeheertypen kans hebben om onder extensief beheer tot ontwikkeling te komen in het plangebied. Doel van het rapport is om op basis van deze (a)biotische factoren een

onderbouwing voor het landschapsplan aan te leveren.

I.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de huidige situatie van het plangebied geschetst. Hierbij wordt ook nader ingegaan op de aanwezige (a)biotische aspecten. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op het landschapsplan en wordt de onderbouwing voor de gemaakte keuzes en wordt ingegaan op relevante beheersaspecten.

2. Huidige situatie

2.1 Locatie

Oudehaske is gelegen aan de noordwestzijde van Heerenveen en maakt onderdeel uit van de Veenpolders. De ontsluiting van het station is aan de westzijde op de De Dolten. Aan de noord- en oostzijde de Duitslanddreef. In vroeger tijden was het een hoogveen gebied. In de Veenpolders is de verveening systematisch en grootschalig aangepakt. Hierdoor is een landschap ontstaan met uitwaaierende, kilometerslange nederzettingen. Opvallend is het zeer fijnmazige percelen- en slotenpatroon. Oudehaske is gelegen op de overgang van veen naar zandgrond. Deze ligging gaat gepaard met vele gradiënten in hoogteligging, grondwaterstanden en bodemsoorten.

fig: 1 Locatie station Oudehaske ten NW van Heerenveen

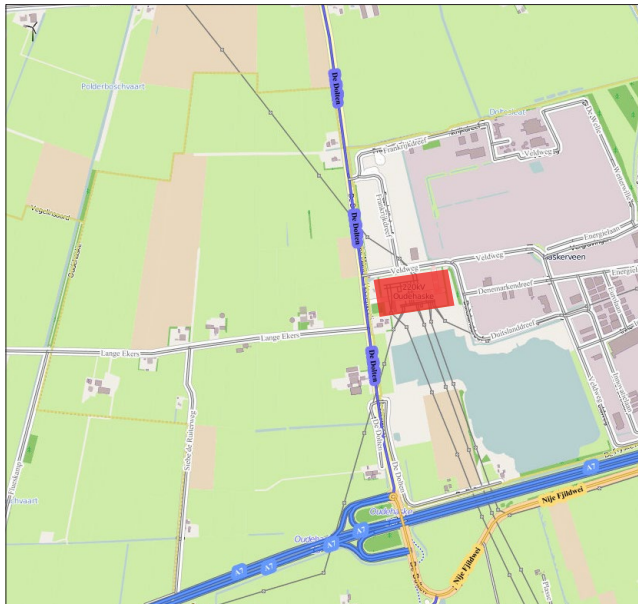

fig: 2 Locatie uitbreiding station Oudehaske en plangebied Landschapsplan. Luchtfoto 2016

2.2 Biotische aspecten

De gronden ten westen van station Oudehaske zijn overwegend in gebruik als agrarisch grasland en worden deels beweid. Aan de overige zijden sluit het station aan op het bedrijventerrein Haskerveen. Het plangebied zelf bestaat uit een bemest grasland met aan de oostzijde een houtwal. Mede vanwege de bemesting kent het plangebied een voedselrijk karakter, waardoor een flora van rijke gronden verwacht wordt. Dit blijkt uit het feit dat tijdens de quickscan soorten zijn aangetroffen als grote brandnetel, ridderzuring en paardenbloem¹. Tijdens het onderzoek zijn geen beschermde plant- en diersoorten aangetroffen. Ook streng beschermde faunasoorten zijn niet aangetroffen. Mogelijk komen algemeen voorkomende zoogdiersoorten als veldmuis, haas en konijn voor in het plangebied. 's Nachts kan het plangebied fungeren als foerageergebied voor verschillende vleermuissoorten. Voor wat betreft vogels worden algemeen voorkomende struweel- en bosvogels verwacht als koolmees, houtduif, pimpelmees, vink, tjiftjaf en groenling.

Voor amfibieën geldt dat gewone pad en bruine kikker zeer waarschijnlijk voorkomen in het plangebied. Uit de omgeving zijn waarnemingen van de beschermde soort de rugstreeppad bekend. Op dit moment is echter geen geschikt leefgebied voor deze soort aanwezig in het plangebied. Het is daarnaast niet uit te sluiten dat incidenteel een zwerfende ringslang aanwezig is in het plangebied. Voortplantingslocaties van deze soort ontbreken echter. Voor strikt beschermde vissoorten is geen geschikt leefgebied aanwezig. Voor beschermde ongewervelden geldt dat dit moment geen geschikt leefgebied aanwezig is. Wanneer de oppervlakte aan krabbenscheer echter voldoende toeneemt,

¹ Royal Haskoning, 2017

fig: 3 Open landschap ten westen van de locatie

fig: 4 Agrarisch perceel ten oosten van het station waarop de uitbreiding is gepland

is het mogelijk dat het gebied gaat fungeren als voortplantingslocatie voor de groene glazenmaker, een beschermde libellensoort. Deze soort zet haar eitjes af op de bladeren van krabbenscheer, een waterplant. Naast de groene glazenmaker is ook het groot dikkopje in de omgeving waargenomen. Deze vlinder is voor de voortplanting afhankelijk van verschillende grassen zoals zwenkgrassen, kweek, pijpestrootje of witbol.

2.3 Abiotische aspecten

Oudehaske is gelegen op de overgang van veen naar zandgrond. Deze ligging gaat gepaard met vele gradiënten in hoogteligging, grondwaterstanden en bodemsoorten. De bodems van het gebied in en rondom Oudehaske bestaan uit moerige podzolgronden met een moerige bovengrond (max. 40 cm. diep). Moerige gronden vormen de overgang van veengronden naar minerale gronden.

Rondom Oudehaske is er sprake van vrij hoge grondwaterstanden. De exacte grondwatertrap is niet bekend, deze ligt in de range van grontwatertrap I, t/m III. De gemiddelde hoogste grondwaterstand (GHG) ligt tussen maaiveld en < 40 cm onder maaiveld, de gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG) ligt tussen <50 cm en 80-120 cm onder maaiveld.

fig.: 5 Bestaande watergang naast het station

fig.: 6 Stuw aan de noordzijde van het perceel

fig.: 7 Houtwal en watergang ten oosten van het perceel

3. Landschapsplan

Het landschapsplan voorziet in de herinrichting van het perceel direct ten oosten van het onderstation. Een deel van de bestaande watergang direct ten oosten van het onderstation wordt gedempt ten behoeve van de uitbreiding van het onderstation in oostelijke richting. Om te voldoen aan de waterbergingsopgave wordt ter compensatie een "vijver" aangelegd. De vrijgekomen grond wordt aan de oostzijde van de vijver teruggeplaatst en tussen de stationsuitbreiding en de vaart in de vorm van een aarden wal, net voor de houtsingel. Het zuidelijk deel van de houtsingel, bestaande uit berken, wordt gekapt. De gekapte bomen worden als takkenrillen verspreid over het terrein teruggeplaatst en bieden op deze wijze leefgebied voor verschillende kleine soorten. Rond het station en de uitbreiding is een onderhoudspad. Tussen dit onderhoudspad en de watergang is de aanleg van een moeraszone met struweel voorzien.

Op hoofdlijnen bestaat de inrichting uit de volgende natuurbeheertypen onderdelen:

- Kruiden- en faunairijk grasland;
- Zoete plas;
- Moeras;
- Houtsingel;

Als uitgangspunt voor het toekennen van de verschillende natuurbeheertypen is gebruik gemaakt van het provinciale natuurbeheerplan. In de directe omgeving van het plangebied komen overwegend algemeen voorkomende soorten voor. Er zijn echter enkele zeldzamere soorten in de directe omgeving aanwezig. Door de ontwikkeling van geschikt habitat

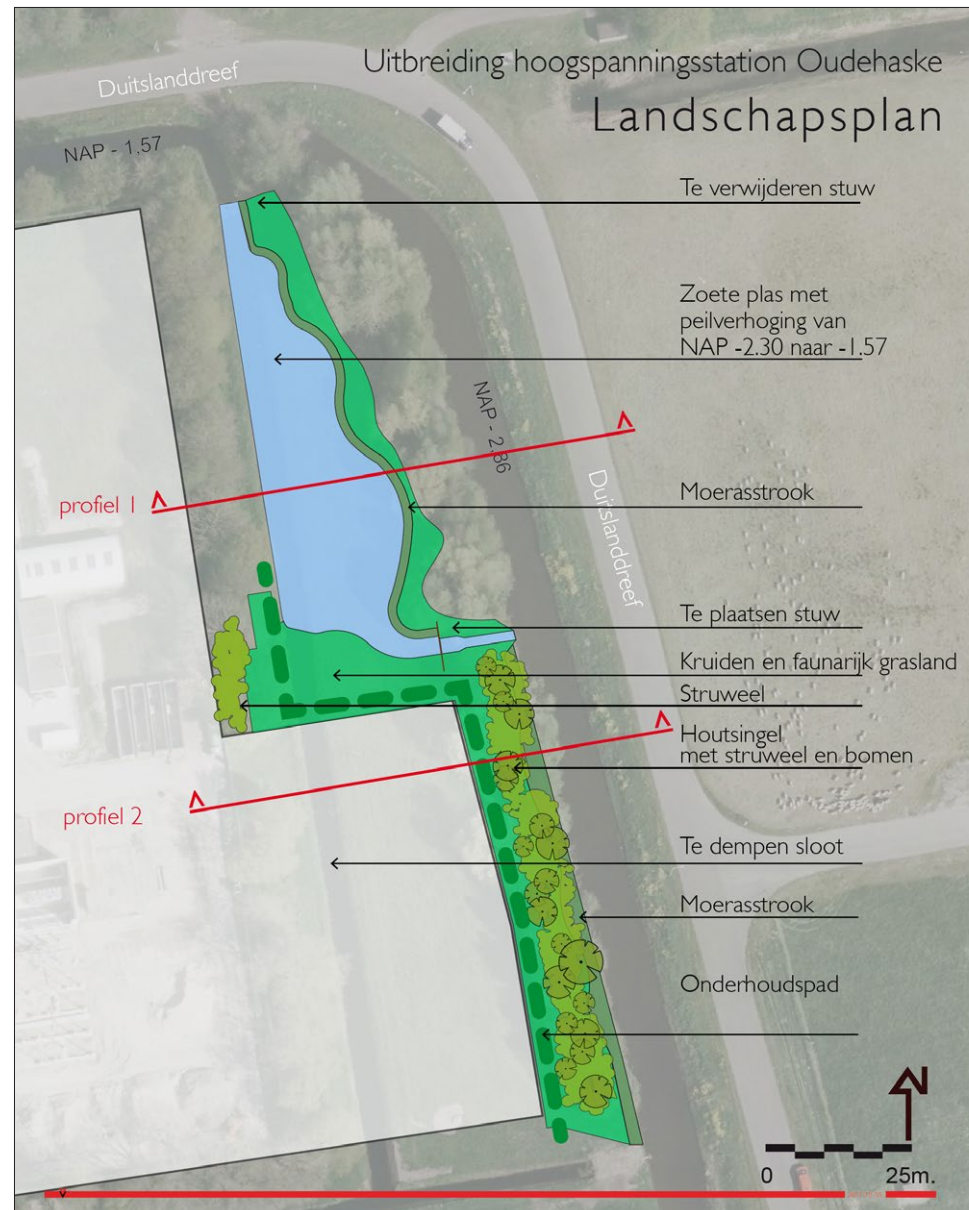
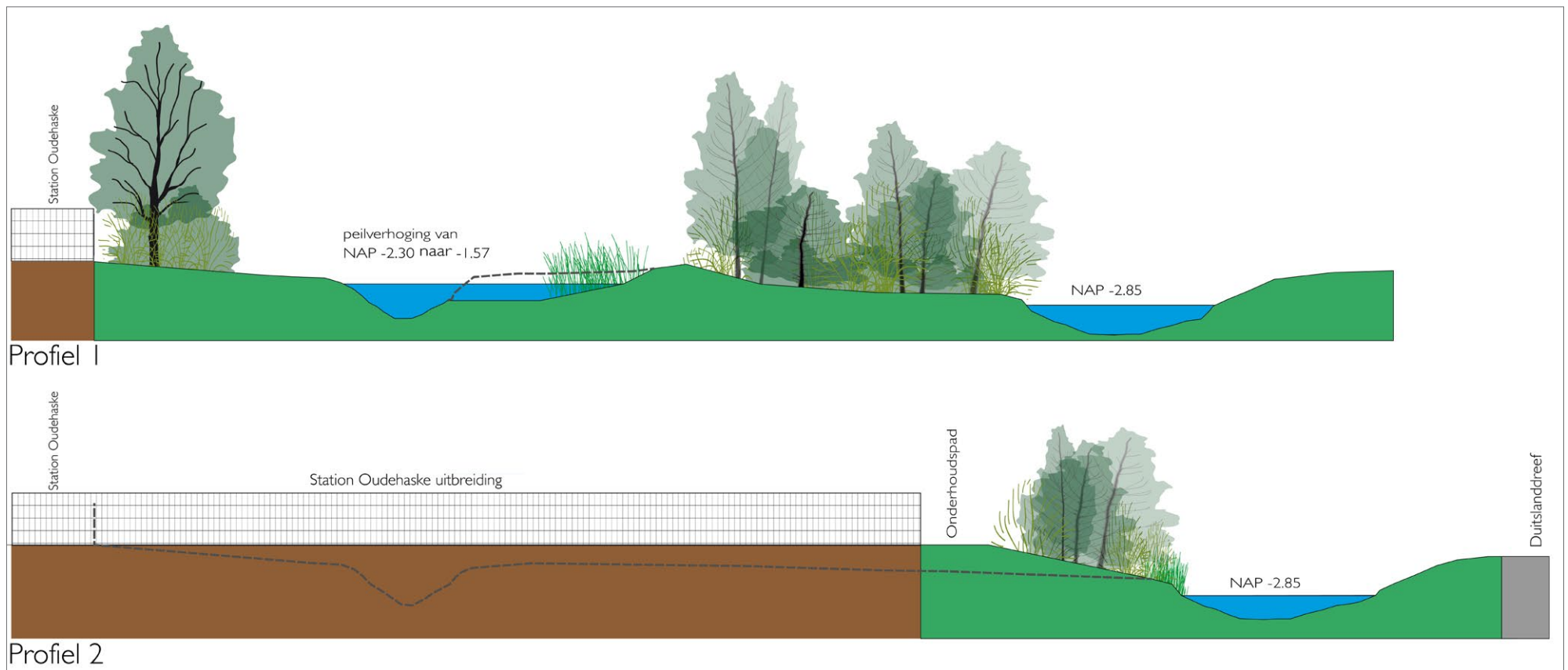

fig.: 8 Landschapsplan

fig.: 9 Landschapsplan profielen (locatie profielen zie fig 8)

kan voor deze soorten aanvullend leefgebied worden gecreëerd. Hierbij is rekening gehouden met de uitgangssituatie, een gebied met een voedselrijke en vochtige bodem.

Op basis van bovenstaande argumenten is gekozen voor natuurbeheertypen en landschapselementen zoals aangegeven in § 3.2 t/m 3.5.

3.1 Waterhuishouding

De locatie is gelegen in peilgebied met jaarrond peil in de hoofdwatertangen van -2.85 m NAP. Het peilvak omvat landbouw en bebouwing. De ingreep bestaat uit de volgende waterhuishoudkundige werken:

- Het zuidelijke deel van de bestaande sloot wordt gedempt;
- In het noordelijk deel wordt de duiker verwijderd,
- Een nieuwe stuwende duiker wordt aangebracht voor de afvoer naar de hoofdwatertang.

Watercompensatie

Op de uitbreiding van het transformatorstation wordt verhard oppervlak gerealiseerd waarvoor compensatie is vereist in de vorm van nieuw wateroppervlak.

De bestaande schouwslot wordt over een lengte van circa 95 meter gedempt waardoor 390 m² wateroppervlak verdwijnt. Ter compensatie wordt 850m² aan wateroppervlakte gecreëerd. Hierdoor komt er netto 460m² aan wateroppervlakte bij, want ruimschoots voldoende is om de berekende 245m² aan compensatie in te verwerken.

Peilwijziging

Ten behoeve van watercompensatie en nieuwe natuur wordt het peil van de nieuwe wateroppervlakte verhoogd door:

- In het noordelijk deel wordt de duiker verwijderd,

het water staat dan in directe verbinding met de het peil van de noordelijke sloot gaat daarmee omhoog van -2.30 m NAP naar -1.57 m NAP.

- Een nieuwe stuwende duiker wordt aangebracht voor de afvoer van het -1,57 m NAP peil naar de hoofdwatertang.²

3.2 Kruiden- en faunairijk grasland

(Natuurbeheertype Kruiden- en faunairijk grasland, 915m²).

Dit natuurbeheertype omvat graslanden die kruidenrijk zijn, maar niet behoren tot de schraallanden, vochtige hooilanden, zilte graslanden of glanshaverhooilanden. De vegetatie bestaat over het algemeen uit verschillende graslandvegetaties zoals kamgrasvegetaties of witbolgraslanden. Bij een ontwikkeling van witbolgraslanden kan dit natuurbeheertype fungeren als leefgebied voor het in de omgeving van het plangebied voorkomende groot dikkopje. In het grasland kunnen diverse ruigten en struwelen voorkomen. Dit natuurbeheertype kan voorkomen op vochtige bodems met een doorgaans (matig) voedselrijk karakter.

Kenmerkende of bijzondere soorten van schralere beheertypen ontbreken grotendeels binnen dit natuurbeheertype. De graslanden zijn over het algemeen wel rijk aan minder zeldzame soorten en zijn van belang voor onder meer vlinders, overige insecten, vogels en kleine zoogdieren. Bemesting is niet noodzakelijk. Om te kwalificeren als kruiden- en faunairijk grasland dienen grasachtigen dominant te zijn, kruiden en mossen moeten echter een oppervlakteaandeel van minstens 20% hebben.

fig: 10 Kruiden -en faunairijk grasland (foto: natuurkennis.nl)

² RTO832_Rapport peilwijziging onderstation Oudehaske

Beheeraspecten

Dit natuurbeheertype kan vrij extensief beheerd worden. Afhankelijk van de voedselrijkdom moet jaarlijks worden gemaaid. Het maaisel moet afgevoerd worden. De voorkeur gaat uit naar gefaseerd maaien, met behulp van lichte machines. Het verdient de voorkeur om het maaisel enige tijd te laten liggen zodat insecten en dergelijke uit het gemaaide gras kunnen ontsnappen. Geleidelijke overgangen naar andere vegetatiestructuren moeten behouden blijven.

3.3 Zoete plas

(Natuurbeheertype 04.02, 880m2)

Dit natuurbeheertype omvat grote en kleine wateren met voedselrijk, vrij helder en vrijwel stilstaand water waarin waterplanten groeien en verlanding vanaf de oevers plaatsvindt. Zoete plas kan in een verscheidenheid aan vormen voorkomen. Dit is afhankelijk van verschillende factoren, zoals wind, stroming, diepte, grondsoort, helderheid van het water, etc. Ook planten en dieren kunnen een grote invloed hebben op de variatie in een plas. Binnen dit landschapsplan betreft het een stagnant (niet-stromend), zoet en niet-lijnvormig water. Dit type water is zeer geschikt voor fonteinkruiden en, in de beschutte delen, kikkerbeet en krabbenscheer.

In de huidige sloot komt krabbenscheer voor. Deze plant bevindt zich in de winter onder water en komt in het voorjaar boven water. Krabbenscheer verlangt zonnige en luwe plaatsen in ondiep water (tot ca. 80 cm diep). Is het water dieper, dan komt het krabbenscheer niet boven het water uit. Dat is nadelig voor de in de omgeving voorkomende groene glazenmaker (een libellensoort). Deze soort legt haar eitjes op krabbenscheervelden. In de winter overwinteren de eitjes in de plant en onder water.

Wanneer het krabbenscheer als gevolg van een diepe vijver niet meer boven het wateroppervlak uitkomt, dan kan de groene glazenmaker zich hier dus niet voortplanten.

De aanleg van een flauwe oever zorgt voor een grote oppervlakte aan ondiep water waarin krabbenscheer zich kan vestigen. Ook een plas-/drasberm kan geschikt leefgebied vormen voor krabbenscheer en daarmee voor groene glazenmaker. Het is vanuit natuuroogpunt dus aan te bevelen om een deel (min 100 m²) van de vijver zo in te richten dat de waterkolom max. 80 cm bedraagt. Hiermee wordt een voortplantingslocatie voor de groene glazenmaker geboden.

Door de aanleg van een flauwe oever kan de plas ook fungeren als eventueel voortplantingswater voor rugstreeppadden. Deze amfibiesoort verlangt ondiep en snel opwarmend water als voortplantingslocatie. Door naast de plas een aardwal aan te brengen, wordt ook overwinteringshabitat voor de rugstreeppad gecreëerd.

Om te kwalificeren als zoete plas moet het waterlichaam breder zijn dan 4 meter en moet de gemiddelde diepte meer dan 20 cm. zijn. De plas moet stilstaand of langzaam stromend water bevatten, met fonteinkruiden, waterlelies, gele plomp, watergentiaan, krabbenscheer, kikkerbeet, groot blaasjeskruid, waterpesten, hoornbladen, vederkruiden, waterviolier, waterranonkels en soms ook sterrenkrozen. De vegetaties mogen variabel zijn in bedekking.

Beheeraspecten

Dit natuurbeheertype kan vrij extensief beheerd worden. Eens in de paar jaar kan de vijver gebaggerd worden om dichtslibbing te voorkomen. De bagger moet afgevoerd worden.

fig. 11 Krabbenscheer in zoete plas (foto: G. Dutmer, waarneming.nl)

3.4 Moeras

(Natuurbeheertype N05.01, 265m²)

Moerassen komen voor op de overgang van zoet water naar land. Dit natuurbeheertype ontstaat in stilstaand, voedselrijk en zoet water. De bodems zijn zeer nat, voedselrijk en matig zuur tot neutraal. Typische moerasplanten zijn hoge grassen als riet en rietgras, grote zeggen, biezen en galigaan. Moeras is van groot belang voor vogels, libellen, vissen, amfibieën en enkele zoogdieren als waterspitsmuis. Dit natuurbeheertype omvat open begroeiingen van riet, lisdodde en biezen in water, rietlanden en rietruigten.

Dit natuurbeheertype kan fungeren als leefgebied voor de grote modderkruiper. Deze vissoort verlangt verlandende wateren in laag dynamische overstromingsvlakten en moerasgebieden. De grote modderkruiper heeft een voorkeur voor ondiepe wateren met een dikke modderlaag en een uitbundige plantengroei. De soort is in de omgeving van het plangebied waargenomen.

Om te kwalificeren als moeras moet het verlandingsvegetaties bevatten zoals riet- en biezenvegetaties, natte ruigten en grote zeggenvegetaties. Het mag tot 20% uit open water bestaan en tot 10% uit struweel. De gemiddelde grondwaterstand in het najaar bedraagt maximaal 40 cm onder maaiveld.

Beheeraspecten

Dit natuurbeheertype kan vrij extensief beheerd worden. Eens in de paar jaar kan riet gemaaid worden. De werkzaamheden dienen plaats te vinden buiten het broedseizoen. Het maaisel dient afgevoerd te worden.

3.5 Houtsingel

(Landschapsbeheertype L01.02, 433m²)

Een houtwal of houtsingel is een vrijliggend lijnvormig en aaneengesloten landschapselement. Een houtsingel bestaat uit een opgaande begroeiing van inheemse bomen en/of struiken. De begroeiing wordt als hakhout beheerd. Houtsingels kennen een sterke samenhang met het omringende landschap en zijn van belang als verbindingzone voor verschillende diersoorten. Ook vinden verschillende diersoorten een verblijfplaats in de houtsingel.

Beheeraspecten

Houtsingels worden éénmaal in de 6 -25 jaar afgezet, met uitzondering van eventuele aanwezige overstaanders. Dit moet minimaal 75% van de oppervlakte van het element betreffen. Snoeihout mag op stapels of rillen in het element verwerkt worden zolang het de ondergroei niet schaadt. Versnipperen of verbranden van snoeihout in de directe omgeving van het element is niet toegestaan.

fig: 12 Moeras (foto: natuurkennis.nl)

fig: 13 Bestaande houtsingel in het plangebied

4. Referenties:

Alliander (2017). RTO832_Rapport peilwijziging onderstation Oudehaske

Rijdsdijk, Jobert Royal Haskoning DHC (2017). WAT_BF4314_Quickscan Oudehaske_R001_F1.0

Fryslan Gedeputeerde Staten (2016). Provinciaal Natuurbeheerplan 2017

Wansink, D.E.H. et al (2011). Leidraad Faunavoorzieningen bij Infrastructuur: Rijkswaterstaat, Dienst Verkeer en Scheepvaart, Delft / Prorail, Utrecht

Veelen, J. van (2015) Handreiking Landschappelijke inpassing. Het hoogspanningsnet als landschappelijke ontwerpogave

Veelen, J. van, R. van Meeteren (2015).Uitbreiding 110kV Schakelstation Emmeloord Zuidervaart - Landschapsplan